

Fængslet i Teheran

Erindringer fra et pigeliv

af

MARINA NEMAT

Oversat af Eva Hage

*Til André, Michael og Thomas,
til alle Irans politiske fanger,
især Sh.F.M., M.D., A. Sh. og K.M.,
og til Zahra Kazemi*

The Old Stoic

And if I pray, the only prayer
That moves my lips for me
Is, »Leave the heart that now I bear,
And give me liberty!«
Yes, as my swift days near their goal,
'Tis all that I implore
In life and death, a chainless soul,
With courage to endure.

Emily Brontë

— |

— |

Dette er ikke fiktion, men jeg har alligevel ændret navne for at beskytte mine cellekammeraters identitet, og jeg har tilføjet detaljer fra andre fangers historier til deres, sammenflettet liv og genformet dem. Dette har muliggjort, at jeg har kunnet fortælle om liv og død bag Evins mure og forblive tro mod det, vi oplevede, uden at udsætte nogen for fare eller invadere andres privatliv – men jeg er sikker på, at mine cellekammerater nemt vil kunne genkende sig selv.

Mens jeg har skrevet bogen, har jeg måttet stole på min hukommelse, der som hos enhver anden har for vane at sløves og snyde én. Noget husker jeg så klart, som var det sket for en uge siden, mens andre erindringer er fragmenterede og tågede; når alt kommer til alt, så er det mere end tyve år siden.

I hverdagslivet er dialog vores mest anvendte form for kommunikation, og jeg tror ikke, at erindringer kan vækkes til live uden. Jeg har rekonstrueret dialogen i bogen efter bedste evne og så tæt på sandheden som menneskeligt muligt.

1

Der er et gammelt persisk ordsprog, som lyder: »Himlen har den samme farve, uanset hvor du drager hen.« Men den canadiske himmel var anderledes end den, jeg huskede fra Iran; den var mørkere blå og syntes endeløs, som udfordrede den horisonten.

Vi ankom til Pearson-lufthavnen i Toronto den 28. august 1991 på en smuk solskinsdag. Min bror ventede på os. Min mand, vores 2½-årige søn og jeg skulle bo hos ham indtil vi fandt en lejlighed. Selvom jeg ikke havde set min bror i 12 år – jeg var 14, da han tog til Canada – fik jeg øje på ham med det samme. Han var blevet gråhåret og lidt tyndhåret, men han var godt to meter høj, og hans hoved hoppede op og ned over det ivrige kaos af ventende.

Jeg kiggede ud ad vinduet, da vi kørte væk fra Pearson, og blev overrasket over landskabets storhed. Fortiden var væk, og det var i alles interesse, at jeg lagde den bag mig. Vi skulle bygge en ny tilværelse op i dette mærkelige land, som havde tilbudt os et tilflugtssted, da vi ikke havde noget sted at tage hen. Jeg måtte koncentrere al min energi om at overleve. Jeg måtte gøre det for min mand og min søn.

Og vi fik etableret et nyt liv. Min mand fandt et godt arbejde, vi fik endnu en søn, og jeg lærte at køre bil. I juli 2000, ni år efter vi var ankommet til Canada, købte vi langt om længe et hus med fire værelser i en forstad til Toronto og blev stolte middelklassecanadiere, som ordnede have, kørte drengene til svømning, fodbold og klavertimer og inviterede gæster til grillmad.

Det var på det tidspunkt, at jeg holdt op med at sove.

Det begyndte med snapshots af minder, som for gennem mit hoved, lige så snart jeg var gået i seng. Jeg prøvede at skubbe dem væk, men de kom jagende mod mig og invaderede dagtimerne såvel som natten. Fortiden indhentede mig, og jeg kunne ikke holde den

på afstand; jeg måtte se den i øjnene, ellers ville den ødelægge mig. Hvis jeg ikke kunne glemme, så var løsningen måske at erindre. Jeg begyndte at skrive om mine dage i Evin – det berygtede politiske fængsel i Teheran – om torturen, smerten, døden og al den lidelse, som jeg aldrig havde været i stand til at tale om. Mine minder blev til ord, som brød ud fra deres påtvungne dvale. Jeg troede, at jeg ville få det bedre, så snart jeg havde fået dem nedfældet på papir – men det gjorde jeg ikke. Jeg måtte gøre mere. Jeg kunne ikke gemme mit manuskript i skrivebordsskuffen. Jeg var et vidne, og jeg var nødt til at fortælle min historie.

Min første læser var min mand. Heller ikke han kendte til detaljerne om min tid i fængslet. Da jeg gav ham mit manuskript, lagde han det på gulvet ved sin side af vores seng, hvor det forblev urørt i tre dage. Det pinte mig. Hvornår ville han læse det? Ville han forstå? Ville han tilgive mig for at have holdt på sådanne hemmeligheder?

»Hvorfor fortalte du mig det ikke før?« spurgte han, da han endelig havde læst det.

Vi havde været gift i 17 år.

»Jeg prøvede, men jeg kunne ikke ... kan du tilgive mig?« sagde jeg.

»Der er intet at tilgive. Kan *du* tilgive *mig*?«

»For hvad?«

»For ikke at have spurgt.«

Hvis jeg havde været i tvivl, om jeg skulle få talt ud, forsvandt denne tvivl, da jeg mødte et iransk par til en middag i sommeren 2005. Vi nød hinandens selskab og talte om hverdagsting: vores arbejde, boligmarkedet og vores børns uddannelse. Da aftenluften blev for kølig til at sidde ude, flyttede vi indenfor til desserten.

Mens værtinden serverede kaffe, spurgte hun til min bog, og den iranske kvinde, Parisa, ville vide, hvad den handlede om.

»Da jeg var 16, blev jeg arresteret og tilbragte to år som politisk fange i Evin. Det er det, jeg skriver om«, sagde jeg.

Hun blev ligbleg.